Η

ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

ΤΟΥ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. ΧΡΙΣΤΟΜΑΝΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
16—Ὁδὸς Περικλέους—16
1906

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τὴν 7ην Μαΐου 1906 σεμνὴ ἑορτὴ ἐτελέσθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταετηρίδος τῆς καθηγεσίας τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Κ. Χρηστομάνου. Ἐνωρὶς προσῆλθον πλῆθος διακεκριμμένων ἐπιστημόνων, καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐπίλεκτοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ὡραίου φύλου.

Τὴν δεκάτην ὥραν ἀκριβῶς ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. **Γεώργιος Χατζιδάκις** *καὶ ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῆς ἑορτῆς προσφωνήσας τὸν ἑορταζόμενον ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὡς ἕπεται :*

Ἐρίτιμε συνάδελφε,

«*Ἀγαλλόμενος ὁ γέρων Λαέρτης, ὅτε εἶδε τὸν πολυπαθῆ ἀλλ' ἀκμαῖον ἔτι υἱὸν Ὀδυσσέα ἁμιλλώμενον πρὸς τὸν νεαρὸν Τηλέμαχον ἐν τῷ κατὰ τῶν μνηστήρων ἀγῶνι, ἀνεβόησεν :*

Τίς νύ μοι ἢ μέρη ἢ δε, θεοὶ φίλοι· ἦ μάλα χαίρω.
Υἱός θ' υἱωνός τ' ἀρετῆς πέρι δῆριν ἔχουσιν.

Τοὺς θαυμασίους τούτους λόγους ἀναπέμπει διὰ τοῦ στόματος ἐμοῦ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὅτε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

βλέπει Ὑμᾶς, πολύτιμε φίλε, ἀκμαῖον ἔτι, καὶ τοὺς πολυπληθεῖς Ὑμῶν μαθητὰς ἁμιλλωμένους ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀγῶνι.

Ναὶ μάλα χαίρει τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ ἁμίλλῃ, μάλα χαίρει ἐπὶ ταῖς ἀπονεμομέναις οὕτως ἐπισήμως τιμαῖς εἰς Ὑμᾶς, ὅστις ἐπὶ 40 ὅλα ἔτη καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ὡς ἐρευνητὴς τοσοῦτον ἐκλείσατε αὐτὸ καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα.

Τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ μεγάλα ἐπιτεύγματα Ὑμῶν θέλουσι προσηκόντως ὑμνήσει ἄλλοι, εἰδικώτεροι ἐμοῦ. Τοσοῦτο δὲ μόνον δύναμαι καὶ ὀφείλω ἐγὼ νὰ εἴπω, ὅτι κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν Ὑμεῖς εὑρὼν τὸ μάθημα τῆς χημείας παρημελημένον καὶ σχεδὸν ἀγνοούμενον ἐν Ἑλλάδι ἐκαλλιεργήσατε, ἐγνωρίσατε καὶ ἀνυψώσατε αὐτὸ εἰς ἐπίζηλον θέσιν.

Ὁποίαν καὶ ὁπόσην ἐργασίαν καὶ αὐτοθυσίαν ἐδέησε νὰ καταβάλητε, ἵνα ἐπιτύχητε τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τούτου· περὶ τούτου βεβαίως ὀλίγοι θὰ δυνηθῶσι νὰ σχηματίσωσι σαφῆ ἔννοιαν.

Εἴθε, σεβαστὲ συνάδελφε, ἐπὶ μακρὰν ἔτι σειρὰν ἐτῶν πλήρης ὑγείας καὶ ἀκμῆς νὰ δύνησθε νὰ καλλιεργῆτε τὴν ἐπιστήμην, νὰ κοσμῆτε τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ νὰ συντελῆτε εἰς τὴν εὔκλειαν τῆς Ἑλλάδος.»

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσφωνήσεώς του τὴν ὁποίαν ἐκάλυψαν παταγώδη χειροκροτήματα, δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς φαρμακευτικῆς χημείας κ. **Α. Δαμβέργην**, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῇ ὑπὸ τῆς τελούσης

τὴν ἑορτὴν ἐπιτροπείας ἡ ἐκφώνησις τοῦ πανηγυρικοῦ καὶ ὅστις ὑπὸ τὰ ζωηρότατα χειροκροτήματα τῶν παρισταμένων ἀνέρχεται ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ προσφωνεῖ τὰ ἑπόμενα :

« Χάριτας ὁμολογῶ εἰς τὴν τελοῦσαν τὴν σεμνὴν ταύτην ἑορτὴν ἐπιτροπείαν, ὅτι ἀνέθηκέ μοι νὰ προσφωνήσω ἐγὼ ὁ ποτὲ μαθητὴς καὶ νῦν συνάδελφός του τὸν Ἀναστάσιον Χρηστομᾶνον συμπληροῦντα σήμερον τεσσαρακονταετηρίδα δράσεως ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ καθηγεσίᾳ.

Ἄξιοι ἐπαίνου εἶνε οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν, ὅπως πανδήμως ἑορτασθῇ τὸ ἰωβιλαῖον τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου μύστου τῆς ἐπιστήμης, διότι αἱ τοιαῦται ἑορταὶ εἶνε θρίαμβοι αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπιστήμης. Δι' αὐτῶν οἱ μὲν σύγχρονοι προτρέπονται εἰς ἅμιλλαν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι παρακινοῦνται εἰς μίμησιν ποδηγετούμενοι εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς δόξης.

Εἰς τοὺς ἐμπεφορημένους τοῦ ἱεροῦ πυρὸς καὶ ἐνθουσιώδεις τῆς ἐπιστήμης μύστας τάσσεται καὶ ὁ Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἐπιστημονικῆς σταδιοδρομίας, ὡς πρωταθλητὴς τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, ποικιλοτρόπως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἔδρασεν, ἀκαταπονήτως καὶ συνεχῶς ἐργασθεὶς καὶ διαπρέψας ὡς καθηγητής, ὡς ἐρευνητής, ὡς ἐφευρέτης, ὡς φυσιοδίφης, ὡς συγγραφεύς, ὡς ἐπιστημονικὸς σύμβουλος τῆς πολιτείας καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος ἐν ἐπιστημονικοῖς τῆς Ἑσπερίας συνεδρίοις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ὡς καθηγητὴς καὶ διδάσκαλος εὐρυμαθὴς ὢν καὶ εὐφραδὴς θεωρεῖται ἀπαράμιλλος, πάνυ σαφῶς καὶ εὐμεθόδως τὴν γενικὴν χημείαν καὶ οὐσιώδεις αὐτῆς κλάδους καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὸ πολυάριθμον ἐσαεὶ ἀκροατήριόν του παραδίδων. Αἱ παραδόσεις του εἶνε ἐγκυκλοπαιδεία τῆς ὅλης χημικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν σχετικῶν ταύτῃ φυσικῶν ἐπιστημῶν. Αἱ φυσιογραφικαί του παρεκβάσεις διεξοδικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ καὶ αἱ βιομηχανικαί του περιγραφαὶ διδακτικαὶ καὶ λίαν καρποφόροι. Ὡς πειραματιστὴς κέκτηται ζηλευτὴν ὄντως δεξιότητα μετὰ μεγάλης εὐχερείας καὶ τὰ δυσχερέστερα τῶν πειραμάτων τῆς διδασκαλίας διεξάγων. Ἐν τῷ προσφιλεῖ του ἐργαστηρίῳ παραμένει ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτὸς καὶ ἡ ἐν τούτῳ ὑπ' αὐτοῦ διενεργουμένη ἐπιμελὴς ἄσκησις καθοδηγεῖ τοὺς φοιτητὰς εἰς τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν πρός τε τὰς ἀναλυτικὰς καὶ συνθετικὰς μεθόδους τῆς ἐπιστήμης. Οἱ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του ἀσκούμενοι φοιτηταὶ καὶ δὴ οἱ εἰς εἰδικωτέρας ἐργασίας ὑπεισερχόμενοι καὶ κατ' ἀνάγκην τὸν σοφὸν καθηγητὴν μᾶλλον προσπελάζοντες διαγιγνώσκουσιν ἁπαξάπαντες μίαν ἀρετὴν τοῦ Ἀναστασίου Χρηστομάνου, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς ἀληθεῖς τῆς ἐπιστήμης ἱεροφάντας καὶ ἡ ἐπίζηλος αὕτη ἀρετὴ εἶνε, ὅτι κέκτηται οὗτος τὴν μυστηριώδη δύναμιν νὰ ἐμπνέῃ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐνθουσιώδη ἀγάπην καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ ἄπειρον ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην.

Ὁ Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος εἶνε ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἐπὶ τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων ἐρειδομένης διδασκαλίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Πρῶτος αὐτὸς κατὰ τὸ 1865 καθιέρωσε τὴν ἄσκησιν τῶν φοιτητῶν,

ἐφήρμοσε τὴν ἔμπρακτον ἐπεξεργασίαν τῶν θεωρητικῶς διδασκομένων καὶ καθωδήγησε τοὺς ἀσκουμένους εἰς τὴν μεθοδικὴν πειραματικὴν ἔρευναν τῆς ὕλης. Τὴν νέαν ταύτην ὁδὸν ἠκολούθησαν καὶ οἱ καθηγηταὶ τῶν ἄλλων πειραματικῶν μαθημάτων καὶ οὕτως ἐπετεύχθη ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἡ ἵδρυσις ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ πλειόνων ἐργαστηρίων σκοπούντων τὴν πρακτικὴν ἐξάσκησιν τῶν φοιτητῶν. Τὰ ἀναμφισβήτητα ἀποτελέσματα τῶν ἐργαστηρίων ἐπροκάλεσαν τὴν ἵδρυσιν τῶν φροντιστηρίων καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν καθαρῶς θεωρητικῶν μαθημάτων· δι' ἀμφοτέρων δὲ τούτων ἐπῆλθεν ἡ νέα τροπὴ τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου πρὸς τὴν ἔμπρακτον καὶ φροντιστηριακὴν διαμόρφωσιν τῶν φοιτητῶν, ἥτις ἀναμφιλέκτως θεωρεῖται ὡς πρόοδος καὶ ὡς αὔξησις τῆς γοητείας τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου τοῦ μοναδικοῦ τούτου φωτοβόλου τῶν ἐπιστημῶν πανελληνίου καθιδρύματος. Ὁ πρῶτος εἰσαγαγὼν τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος δύναται νὰ ἐναβρύνηται ὡς πρωτεργάτης μεγίστων καὶ ἐθνωφελεστάτων ἀληθῶς ἀποτελεσμάτων.

Ὁ Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος εἶνε ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σόλωνος μεγάρου τῆς Χημείας, ὅπερ τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ κατὰ τὰς ἐνδείξεις καὶ τὰ σχέδια τούτου ἐθεμελιώθη τῷ 1889. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο κατὰ τὴν κρίσιν πάντων τῶν εἰδημόνων εἶνε ἄριστα κατηρτισμένον καὶ ἀνταποκρίνεται ἐντελῶς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς πειραματικῆς διδασκαλίας καὶ ἀσκήσεως. Ὁ ἀκατάβλητος ζῆλος τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ ἡ πρὸς πᾶν τὸ ἐντελὲς ῥοπὴ αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ δαψιλὴς χορηγία τοῦ Πα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

νεπιστημίου κατέστησαν τὸ ἐργαστήριον τοῦτο ἐφάμιλλον πρὸς τὰ χημεῖα τῶν μεγάλων Πανεπιστημίων τῆς Ἑσπερίας.

Ὡς μέλος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἧς εἶνε εἷς τῶν ἐριτίμων ἱδρυτῶν, διεκρίθη ἀείποτε ὡς ἐπίλεκτος καὶ πεφωτισμένος συνεργάτης καὶ προσέφερε πολλάκις τὴν βαρυσήμαντον αὐτοῦ συνδρομὴν ἐκλεχθεὶς μέλος ἐπιτροπειῶν πρὸς μελέτην καὶ ἐπεξεργασίαν ζητημάτων τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἔχων δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ φυσικὸν καὶ μαθηματικὸν τμῆμα τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς ἔδει νὰ ὦσιν αὐθύπαρκτα ἀπαρτίζοντα ἰδίαν σχολὴν συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀπόσπασιν ταύτην πρωταγωνιστήσας ἐν τῷ καταρτισμῷ τῆς εἰδικῆς τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν σχολῆς.

Ὡς ἐρευνητὴς ὁ Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος διακρίνεται ἐπὶ ἐμβριθείᾳ κατὰ τὴν διερεύνησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ μελετωμένων ἐπιστημονικῶν ζητημάτων. Ἐπροσδιόρισεν ἐπακριβῶς τὰς ἰδιότητας καὶ τὸ εἰδικὸν βάρος τοῦ ἀργύρου καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐξευρεθεὶς ἀριθμὸς εἶνε ὁ νῦν ἰσχύων παγκοσμίως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ὑπέδειξε νέους τρόπους τῆς παρασκευῆς τοῦ διφαινυλίου, τοῦ τριχλωριούχου ἰωδίου καὶ τοῦ τριβρωμιούχου φωσφόρου, ἐπενόησε νέας μεθόδους προσδιορισμοῦ τῶν ἀλκαλιμετάλλων καὶ τοῦ φωσφόρου ἐν διαλύμασιν ἐξακριβώσας καὶ τὸ διαλυτὸν τούτου ἐν τῷ αἰθέρι καὶ τῇ βενζόλῃ, ὑπέδειξε νέας ἀντιδράσεις τῆς βενζοναφθόλης, διετύπωσε γνώμας περὶ μετατροπῆς τοῦ φωσφόρου εἰς ἀρσενικὸν καὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς καύσεως τῆς ἀμμωνίας καὶ τῆς συστάσεως τοῦ τεχνητοῦ πάγου, ἀνέλυσε πάντα τὰ εἴδη τῶν ἐν Ἑλλάδι χρωμι-

τῶν διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθείσης μεθόδου καὶ καθώρισε τὴν χημικὴν σύστασιν τῶν πολυτίμων τούτων ἑλληνικῶν ὀρυκτῶν, ἀνέλυσε τὰ ἰαματικὰ ὕδατα τῶν Γαργαλιάνων, τῆς Βουλιαγμένης, τῆς Κυλλήνης, τοῦ Λουτρακίου, τῶν Μεθάνων, τῆς Σαρίζης, τῆς Θήρας καὶ Αἰγίνης, ἐξήτασε πάντα σχεδὸν τὰ πηγαῖα καὶ φρεάτια πόσιμα ὕδατα τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν κυριωτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, ἀνέλυσε τὰ διάφορα εἴδη τῶν ἑλληνικῶν οἴνων, τῶν σταφίδων καὶ τῶν οἰνοπνευμάτων, ἀνέλυσε τοὺς φαιάνθρακας τῆς Κύμης, τοὺς μαγνησίτας τῆς Εὐβοίας καὶ ἀπειράριθμα τῆς Ἑλλάδος μεταλλεύματα ὡς καὶ πανάρχαια μέταλλα καὶ ἀρχαῖα νομίσματα.

Ὡς ἐφευρέτης εἶνε εὐφυὴς ἐπινοητὴς συσκευῶν ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἐξευρέσεως σημείων τήξεως καὶ καθορισμοῦ εἰδικοῦ βάρους εὐαποσυνθέτων σωμάτων.

Ὡς φυσιοδίφης ὁ Ἀναστάσιος Χρηστομᾶνος κατεδείχθη ἰδιοφυΐα ἐν τῇ ἐρεύνῃ τοῦ μυστηριώδους πεδίου τῆς φύσεως, εἶνε ὀξυδερκὴς παρατηρητὴς ταχυτάτης ἀντιλήψεως καὶ ἐκτιμήσεως φυσικῶν καὶ γεωδυναμικῶν φαινομένων, βαθύνους καὶ πιστὸς ἐν ταῖς περιγραφαῖς, κριτικώτατος ἐν τοῖς συμπεράσμασιν. Παρηκολούθησεν ὡς μέλος ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἡφαιστείου Θήρας (1866) πάνυ εὐτόλμως προκινδυνεύσας χάριν τῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐρεύνης τῆς ἡφαιστειακῆς δράσεως, περιέγραψεν ἐπὶ τόπου μεταβὰς τὰ ἀποτελέσματα, καταλήξας εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα, ἐπὶ τῶν σεισμῶν τῆς Παρνασσίδος (1870), τῆς Χίου (1883), τῆς Μεσσηνίας (1887),

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

τῆς Σαμοθράκης (1894), τῆς Θεσσαλονίκης (1902) καὶ τελευταῖον διηρεύνησε φυσιογραφικῶς τὰς νήσους Θᾶσον καὶ Σαμοθράκην.

Ὡς συγγραφεὺς εἶνε δόκιμος καὶ ἀκαταγώνιστος, σαφὴς καὶ ἐπαγωγὸς ἐν τῇ διατυπώσει τῶν ἐπιστημονικῶν γεγονότων καὶ ἀληθειῶν, ἐδημοσίευσε μέχρι τοῦδε 73 ἐν ὅλῳ διδακτικὰ συγγράμματα, πρωτοτύπους μονογραφίας καὶ διαφόρους πραγματείας ἐπὶ γενικῶν, φυσιογραφικῶν καὶ εἰδικῶν τῆς χημείας ζητημάτων. Τὸ πρῶτόν του διδακτικὸν ἔργον εἶνε οἱ ἀναλυτικοὶ πίνακες (1865), δι'ὧν ἔθεσε τὰς βάσεις τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων ἐν τῇ ἀναλυτικῇ χημείᾳ, τῷ 1871 ἐδημοσίευσε διδακτικωτάτην εἰσαγωγὴν εἰς τὴν χημείαν, τῷ 1878 στοιχειώδη χημείαν διὰ τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν καὶ τῷ 1887 τὴν μεγάλην αὐτοῦ δίτομον χημείαν, ἔργον ἄριστον καὶ πάνυ διδακτικὸν περιλαμβάνον τὴν ὑπ' αὐτοῦ καθιερωθεῖσαν νέαν χημικὴν ὀνοματοθεσίαν καὶ ἥτις ἔσται ἐσαεὶ μαρτύριον τῆς εὐρυμαθείας καὶ ἄκρας ἐνημερότητος αὐτοῦ εἰς τὰς προόδους τῆς χημείας.

Ὡς ἐπιστημονικὸς σύμβουλος τῆς πολιτείας εἶνε μεστὸς εὐθυκρισίας καὶ πάνυ ἐρευνητικὸς ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῶν πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν βιομηχανίαν σχετιζομένων ὑποθέσεων τοῦ Κράτους, ὑπῆρξε μέλος τῆς διαφωτισάσης τὸ κράτος ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἐκβολάδων καὶ σκωριῶν Λαυρείου (1863—1867), μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐξετάσεως τῶν ἀργυρούχων μεταλλευμάτων Μήλου, μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς φορολογίας τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ζύθου (1886—1900), μέλος τῆς ἐπὶ τῆς ἀπολυμάν-

σεως ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν μεγάλην ἐπιδημίαν τοῦ κοιλιακοῦ τύφου (1883) καὶ τελευταῖον μέλος τῆς εἰδικῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν διαφόρων πετρελαίων ἐπιτροπῆς, ἥτις καθώρισε τοὺς ὅρους διὰ τὸ πετρέλαιον τοῦ μονοπωλίου τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος ἐν ἐπιστημονικοῖς συνεδρίοις τῆς Ἑσπερίας ἐτιμήθη τὰ μέγιστα ὁ ἕλληνἐπιστήμων καὶ ἐτίμησε συνάμα τὴν πατρίδα, ἀξιοπρεπὴς ὢν καὶ εὐφραδὴς ἐν ξέναις γλώσσαις ὁμιλητής, συμμετέσχε δὲ τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ συνεδρίου τῆς Βιέννης (1889), τοῦ συνεδρίου τῆς ὑγιεινῆς ἐν Βουδαπέστῃ (1889), τῶν συνεδρίων τῶν φυσιοδιφῶν ἐν Λειψίᾳ (1872), ἐν Φραϋβούργῃ (1883), ἐν Μεράνῳ (1905), τῶν συνεδρίων τῆς χημείας ἐν Βιέννῃ (1898), ἐν Παρισίοις (1900), ἐν Βερολίνῳ (1903) καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐν Ρώμῃ (1906). Ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἐγένετο ἀντιπρόεδρος καὶ εἰς πολλὰ τῶν τμημάτων ὡς καὶ εἰς ἄλλα προγενέστερα προήδρευσε καὶ μετέσχε διεθνῶν ἐπιτροπειῶν ὑπὸ τῶν συνεδρίων ἐκλεχθεισῶν. Εἰς ἅπαντα τὰ συνέδρια ταῦτα ὁ ἀκάματος ἐπιστήμων ἀνεκοίνωσεν ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας καὶ παρατηρήσεις ἀκουσθείσας μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ παρὰ πάντων ἐπικροτηθείσας. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ συνεδρίῳ τῆς Ρώμης ἀνεκοίνωσε καὶ τὰς περὶ τῆς νέας λευκῆς ἀλλοτροπίας τοῦ φωσφόρου λίαν ἐνδιαφερούσας ἐρεύνας του ὡς καὶ τὴν νέαν χαρακτηριστικὴν καὶ πάνυ εὐαίσθητον τοῦ ὀξυγόνου ἀντίδρασιν προκαλέσας τὰ συγχαρητήρια τῶν κορυφαίων τοῦ συνεδρίου ἐπιστημόνων.

Οὕτως ἐπὶ δέκα πλήρεις ὀλυμπιάδας ἀγωνισάμενος καὶ ἀθλῶν ἐν τῷ εὐγενεστάτῳ τῶν σταδίων, διδάσκαλον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

δὲ σοφὸν καὶ προπονητὴν φιλόστοργον καὶ παράδειγμα ἐπίζηλον παρασχὼν ἑαυτὸν εἰς δεκάδα γενεῶν, στρατευθεισῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἐπιστήμης, ἄξιος ἀνεδείχθη τῆς δάφνης, δι' ἧς σήμερον ἡ πατρὶς στέφει τὸ σεμνὸν αὐτοῦ μέτωπον, ἐπιβραβεύουσα μὲν τὴν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς προόδου ἀφοσίωσιν τοῦ εὐκλεοῦς πνευματικοῦ ἀθλητοῦ καὶ ὀλυμπιονίκου, ἐπικαλουμένη δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τιμαλφὲς γέρας τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης.

Οἱ δὲ πολυάριθμοι μαθηταί του τρόφιμοι τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου καὶ πολυτεχνείου οἱ ζωογονηθέντες πνευματικῶς ἐκ τῆς πλουσίας τούτου πνευματικῆς ἑστίας, οἱ ἁπανταχοῦ νῦν τῆς ἑλληνίδος γῆς διεσκορπισμένοι ὡς καθηγηταί, διδάσκαλοι, χημικοί, βιομήχανοι, ἰατροί, φαρμακοποιοὶ καὶ μηχανικοὶ ὡς καὶ οἱ τιμῶντες αὐτὸν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ συνάδελφοί του εἰς ἔνδειξιν ἐκτιμήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν σεβαστὸν αὐτῶν διδάσκαλον καὶ ἐρίτιμον φίλον προσφέρουσιν αὐτῷ ὡς ἐνθύμια τῆς σημερινῆς ἑορτῆς τὴν προτομὴν αὐτοῦ ἐν ἀναγλύφῳ διαιωνίζουσαν τὴν εὐγενῆ μορφήν του ὡς καὶ ἔπαθλον[1] *παριστᾶνον τὴν σεμνυνομένην δι' αὐτὸν ἐπιστήμην στέφουσαν τὸν ἐπιφανῆ μύστην της. Τὸ πλούσιον δὲ περίσσευμα τῶν ἀθρόως συγκεντρουμένων ἐράνων τῶν μαθητῶν του καὶ συναδέλφων του διατεθήσεται πρὸς συγκρότησιν*

[1] Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἷς τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου ἀποκαλύπτει τὴν προτομὴν τοῦ ἑορταζομένου ὡς καὶ τὸ δωρούμενον ἔπαθλον. Τοῦτο προκαλεῖ βαθεῖαν συγκίνησιν, ἥτις μετὰ πάροδον στιγμῶν τινων ἐκσπᾷ εἰς παταγώδη διαρκῆ χειροκροτήματα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

χημικοῦ διαγωνίσματος χάριν τῶν νέων τῆς ἐπιστήμης μυστῶν καὶ πλήρωσιν διακαοῦς πόθου τοῦ μεγατίμου τούτου θεράποντος τῆς χημικῆς ἐπιστήμης.

Καὶ ἤδη στρέφω τὸν λόγον πρὸς τὴν ἐκπροσωποῦσαν τὸ ἐθνικὸν μέλλον νεότητα καὶ ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ταύτης πανηγύρεως ἐμπνεόμενος, ἐπαναλαμβάνω ὅ,τι ἐκήρυξέ ποτε ὁ ἐθνικὸς ποιητής. Δύο ὑπῆρξαν οἱ μοχλοὶ δι' ὧν ἐσαλεύθησαν τὰ θεμέλια τῆς κατακτήσεως, τὸ βροντόφωνον, καὶ πυρίπνουν καρυοφύλι τοῦ ἁρματωλοῦ καὶ τὸ βωβὸν μελανοδοχεῖον τοῦ ἕλληνος διδασκάλου. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐκ συμφώνου συνειργάσθησαν καὶ θὰ συνεργασθῶσι μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐθνικῆς ἀπυκαταστάσεως. Στέψαντες τὸν Ἀναστάσιον Χρηστομᾶνον ἰδιαίτατα ἐστέψαμεν τὸν ἕλληνα διδάσκαλον. Εἴθε οἱ μαθηταὶ καὶ μιμηταί του, ἐξίσου ἐθνωφελῶς καὶ εὐόρκως ἐργαζόμενοι, νὰ ἴδωσιν, αὐτοὶ τοὐλάχιστον, διὰ τῆς ἐπιστέψεως τῶν ἐθνωφελῶν αὐτῶν ἀγώνων ἐπιστεφόμενον τὸν πανελλήνιον τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος πόθον».

Τὸν κ. Α. Δαμβέργην κατερχόμενον τοῦ βήματος ἐν μέσῳ γενικῆς συγκινήσεως, ἀτελευτήτων χειροκροτημάτων καὶ θερμῶν συγχαρητηρίων τῶν παρισταμένων διαδέχεται ὁ κ. **Γ. Ἀργυρόπουλος**, καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, ὅστις χαιρετίζει τὸν ἑορταζόμενον διὰ τῆς κάτωθι προσφωνήσεως.

«Ἐν ὀνόματι τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ συγχαίρω ἐκ βάθους καρδίας τὸν ἀγαπητὸν φίλον καὶ διαπρεπῆ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

συνάδελφον κ. Ἀναστάσιον Χρηστομάνον Πρόεδρον τοῦ Φυσιογνωστικοῦ Τμήματος τοῦ ἡμετέρου Σωματείου ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετεῖ καθηγητικῇ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ὁ Σύλλογος Παρνασσὸς εἶνε ὑπερήφανος διότι ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ καταλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν τὸν σοφὸν διδάσκαλον πολλὰς καὶ ποικίλας τῇ ἐπιστήμῃ παρασχόντα ὑπηρεσίας, ἐξόχως δὲ διαπρέψαντα ἔν τε τῇ θεωρητικῇ καὶ πρακτικῇ διδασκαλίᾳ καὶ πολλάκις τιμήσαντα τὸ βῆμα τοῦ Παρνασσοῦ διὰ τῶν ἐπαγωγῶν αὐτοῦ διαλέξεων καὶ τῶν σοφῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων.

Εὔχομαι αὐτῷ ὁλοψύχως βίον μακρὸν μακρότατον καὶ τὸν αὐτὸν ἀκαταπόνητον ζῆλον, δι' οὗ τοσούτους ἀγλαοὺς παρήγαγε καρποὺς καὶ ἀξίους τοῦ διδασκάλου μαθητάς.»

Ἡ φυσιοδιφικὴ Ἑταιρεία προσέφερε στέφανον δάφνης τοῦ Προέδρου αὐτῆς κ. **Γ. Ματθαιοπούλου** *συνοδεύσαντος τὴν προσφορὰν ταύτην διὰ τῆς ἀκολούθου προσφωνήσεως.*

«Ἐν ὀνόματι τῆς Φυσιοδιφικῆς Ἑταιρείας λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀποτείνω, σεβαστὲ καθηγητὰ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐπὶ τῇ σεμνῇ ἑορτῇ τῆς συμπληρώσεως τεσσαράκοντα ἐτῶν διδασκαλικῆς ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ Πανεπιστημίου δράσεως.

Τὰ διαρρεύσαντα αὐτὰ τεσσαράκοντα ἔτη ἦσαν ἔτη ἐργώδη, ἐπίμοχθα, ἐργασίας ἐν μέρει ἀχαρίστου διὰ σᾶς. Ὅταν ἠρχίσατε διδάσκων τὸ ἔδαφος διὰ τὰς θε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

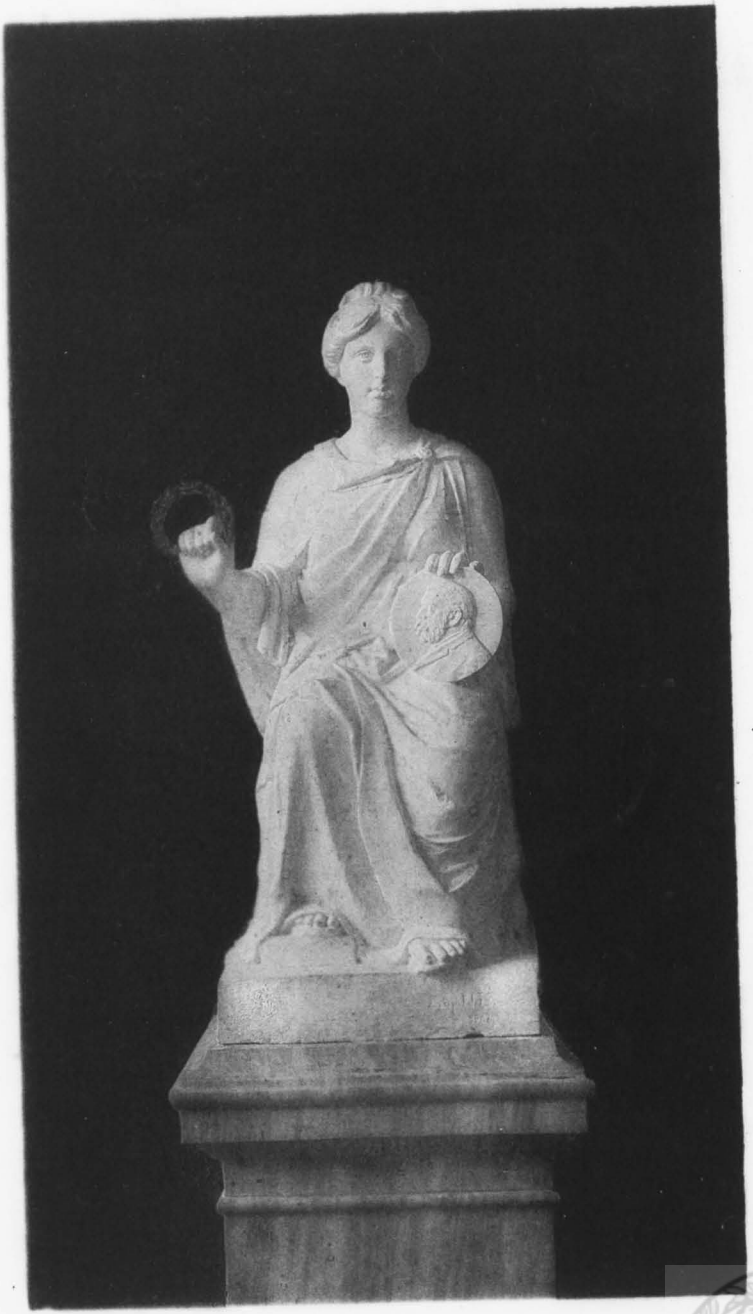

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

τικὰς ἐπιστήμης ἦτο χέρσον καὶ ἀκαλλιέργητον· μόλις ποῦ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐφαίνοντο ὀάσεις τινές, μόλις ποῦ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπῆρχον ἄνδρες θεραπεύοντες τὰς θετικὰς ἐπιστήμας! Ἀλλὰ καὶ οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ ἔδρων ἐν ὅλως περιωρισμένῳ κύκλῳ. Εἰς σᾶς ἔλαχε τὸ τιμητικὸν ἔργον νὰ ἀνοίξητε νέας ὁδοὺς, νὰ καλλιεργήσητε τὸ χέρσον ἔδαφος, νὰ ἐργασθῆτε ἵνα καταστῇ γόνιμον, ἵνα ἀποφέρῃ καρπούς.

Καὶ εἰργάσθητε. Ἠνοίξατε τὸ ἔδαφος, ἐσπείρατε ἐν αὐτῷ ἀκαταπόνητος, ἀκατάβλητος, συνεχῶς, παρέχων ὑμᾶς αὐτὸν παράδειγμα ἐργατικότητος καὶ φιλοπονίας, ὁ σπόρος δὲ τὸν ὁποῖον ἐρρίψατε ἀνεβλάστησεν, ἀνέθαλεν, ἐκαρποφόρησε. Καὶ ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐσμὸς τῶν ἐπιστημόνων, οἵτινες ἵδρυσαν τὴν Φυσιοδιφικὴν Ἑταιρείαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν παρ' ἡμῖν καὶ τῆς μελέτης τῆς πατρίδος ἡμῶν.

Καλύβην εἶχον μόλις αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν σας ἀνηγέρθη καλλιμάρμαρον τέμενος διὰ τὰς δύο ἀδελφὰς ἐπιστήμας τὴν χημείαν καὶ τὴν φυσικήν.

Ἠγωνίσθητε ἵνα θέσητε τὰς βάσεις τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐθέσατε αὐτὰς στερεάς. Τῆς δράσεώς σας ταύτης ἔπαθλον λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ προσφέρω ἐκ μέρους τῆς Φυσιοδιφικῆς Ἑταιρείας τὸν ἐκ δάφνης τοῦτον στέφανον».

Εἶτα ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου κ. **Γ. Κονοπισόπουλος** *ἐξῆρε τὴν*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

δρᾶσιν τοῦ ἑορταζομένου ὡς καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ὡς ἑξῆς:

«Ἐπιβάλλεται ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ μνημονευθῇ ἡ δρᾶσις τοῦ πανηγυριζομένου καὶ ὡς καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πολυτεχνείῳ.

Οὗτος ὑπῆρξε τοσοῦτον εὐτυχὴς ὅσον ὀλίγιστοι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιστημόνων. Ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ τρία ὅλα συνεχῆ ἔτη μνεῖ ἐν θαυμαστῇ ἀκμῇ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Πολυτεχνείου τὰς ἀληθείας τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης· ὀρθῶς διέγνω τὴν θέσιν ἣν κατέχει ἡ Φυσικὴ ἐν τῇ τεχνολογικῇ ἐπιστήμῃ, λίαν δ' ἐπιτηδείως προσήρμοσε τὴν ὕλην ἐκείνης πρὸς τὰς θετικὰς ἐφαρμογάς. Ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς μετακοσμηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐγένετο λίαν ἀσπαστὴ τοῖς μαθηταῖς, μεγάλως δ' εὐδοκίμησαν τὰ διδάγματα αὐτοῦ.

Πιστὸς οὗτος καθόλου θεράπων τῆς φυσικομαθηματικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀκάματος περὶ τὴν ἐρεύναν ἐργάτης ἐδόξασε ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐπαξίως δὲ τιμᾶται νῦν ὁ ἔξοχος Ἕλλην ἐπιστήμων καὶ δίκαιοι εἰσὶν οἱ ἔπαινοι τῶν προλαλησάντων ἐλλογιμωτάτων ἀνδρῶν».

Τέλος οἱ μαθηταὶ τῶν Φυσικῶν, ἰδίως δ' οἱ ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Χημείῳ, ὑπέβαλον τὸν ἁρμόζοντα φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἑορταζόμενον καθηγητὴν αὐτῶν καὶ διευθυντὴν τῶν ἐργασιῶν των διὰ τοῦ τελειοφοίτου τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν κ. **Νάσου**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Σοφιανοπούλου *προσφωνήσαντος ὡς ἕπεται :*

«Ὑπερηφανεύομαι διότι εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ἵνα ἐν τῇ σεμνῇ ταύτῃ τοῦ πνεύματος ἑορτῇ, ἀντιπροσωπεύσω τὴν σπουδάζουσαν τῆς Ἑλλάδος νεότητα, ἵνα ἀντιπροσωπεύσω αὐτὴν ἐπιτελοῦσαν ἓν τῶν εὐγενεστέρων αὐτῆς καθηκόντων, φόρον ἐκτίουσαν εὐγνωμοσύνης πρὸς ἄνδρα ἀόκνως ἀπὸ τῆς νεότητος αὐτοῦ ἐργασθέντα πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἐπιστήμης, ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν δὲ συμπληρουμένην σήμερον μεταδίδοντα τὰ φῶτα τῆς γνώσεως εἰς τοὺς Ἕλληνας νέους πρὸς τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος.

Μαθητής Του καὶ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν Του προσέρχομαι σήμερον μετ' εὐχαριστήσεως ἐν τῇ ἐπιτελέσει ἐπιβεβλημένου καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ μετὰ δισταγμοῦ καὶ φόβου, πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀνατεθείσης μοι ὑποχρεώσεως, καὶ ἐξαιτοῦμαι παρ' Ὑμῶν συγγνώμην συναισθανόμενος τὸ δύσκολον τοῦ ἔργου ὅπερ ἀνέλαβον.

Σεβαστὲ καθηγητά !

Τεσσαρακοστὸν συμπληρώνεις σήμερον διδασκαλίας ἔτος καὶ ἰδοὺ τεσσαράκοντα σειραὶ Ἑλλήνων σπουδαστῶν προσφωνοῦσαί Σε διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, δι' οὗ καὶ ἐγὼ Σὲ προσφωνῶ. Ἀληθῶς ἀξιόλογος ἀριθμός!

Τὴν Χημείαν ἄγνωστον ἢ σχεδὸν ἄγνωστον οὖσαν ἐν Ἑλλάδι εἰσήγαγες καὶ ἐνεκαθίδρυσας, καὶ μετ' ἀξίων συνεργατῶν ἐργαζόμενος, ἀνήγαγες αὐτήν τε καὶ τὰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

καθόλου Φυσικὰς Ἐπιστήμας εἰς τὴν ἀξιόλογον περιωπὴν εἰς ἣν εὑρίσκονται σήμερον. Μετὰ πατρικῆς μερίμνης κοπιάζων ὑπὲρ τῶν μαθητῶν Σου κατέκτησας ἀείποτε τὴν ἀγάπην αὐτῶν καὶ ἡ σημερινὴ ἡμέρα, πρέπει νὰ εἶνε ἡμέρα ἑορτῆς διὰ τοὺς ἀπανταχοῦ μαθητάς Σου, οἵτινες εὑρίσκονται ὅπου λαλῆται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, βιομήχανοι ἢ μηχανικοί, ἰατροὶ ἢ φαρμακοποιοὶ ἢ διδάσκαλοι. Ναί! Πρέπει νὰ πανηγυρισθῇ, ὅπου Ἕλληνες ὑπάρχωσιν, ἡ συμπλήρωσις τεσσαρακονταετοῦς διηνεκοῦς ἐργασίας πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Πατρίδος!

Τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον Σου πρόκειται φανερὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων, ἡ δὲ θέσις Σου εἶνε ὡρισμένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης τόσον, ὅσον καὶ τῆς καθόλου μεγίστης Χημικῆς Ἐπιστήμης, ἣν ἀόκνως προσεπάθησας καὶ προσπαθεῖς δι' ἐνδελεχοῦς ἐργασίας νὰ εὐρύνῃς. Ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον βαδίζεις ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ πεδίῳ ἀφίνει αὔλακα φωτεινήν, ἥτις θὰ φωτίζῃ τὸ ὄνομά Σου καὶ ἡ φιλοπονία Σου ὑπάρχει παράδειγμα εἰς τοὺς μαθητάς Σου οἵτινες, ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ σταδιοδρομίᾳ των, θὰ δύνανται νὰ προβάλωσιν εἰς μίμησιν πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους, παρὰ τὴν σοφήν Σου ἐργασίαν, τὴν ἄοκνον ἐπιμέλειαν καὶ τὴν γόνιμον ἐργατικότητά Σου.

Διὰ Σέ, θὰ δυνηθῇ τις νὰ εἴπῃ, ἐφαρμόζεται τελείως τὸ λεχθὲν ὅτι, θὰ παύσῃς διδάσκων μόνον ὅταν παύσῃς νὰ ζῇς!

Ἐπὶ μακρὸν ὁμιλῶν θὰ ἠδυνάμην ἴσως νὰ ἐκθειάσω τὸ ἔργον Σου καὶ θὰ τὸ ἔπραττον ἂν μὴ σοφοί Σου συνάδελφοι καὶ φίλοι ἐπαξίως δὲν ἔλεγον ὅσα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

εἶπον, κατόπιν τῶν ὁποίων βεβαίως ἡ ἀσθενὴς τοῦ μαθητοῦ των γλῶσσα οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ εὐχηθῇ, ὅπως ἐπὶ μακρὸν ἔτι διδάξῃς ἵνα, μετὰ τῶν ἄλλων δαδούχων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τῶν σοφῶν μας καθηγητῶν ἐργασθῆτε ὑπὲρ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ μεγάλου σκοποῦ πρὸς ὃν ἐπαξίως τείνετε: τῆς ἀνυψώσεως τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἐν Ἑλλάδι».

Εἰς ἄκρον συγκεκινημένος ἐκ τῶν πανδήμων τούτων ἐκδηλώσεων ἀνέρχεται ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς κ. **Α. Κ. Χρηστομάνος** *καὶ εὐχαριστεῖ τοὺς συμμετασχόντας τῆς ἑορτῆς διὰ τῶν ἀκολούθων θερμῶν καὶ ἐγκαρδίων λέξεων:*

Ἀξιότιμος ὁμήγυρις, Ἀγαπητοὶ ὁμιληταί.

«Ἀγνοῶ ἂν ἡ συγκίνησις, ἥτις νῦν με κατέχει, θά μοι ἐπιτρέψῃ νὰ ἐξωτερικεύσω δεόντως τὴν πληθὺν τῶν μεθ' ὁρμῆς πυρετώδους διερχομένων μεταξὺ νοὸς καὶ καρδίας διαλογισμῶν, ἂν θὰ δυνηθῶ νὰ παραστήσω ἐπαρκῶς τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ὑπερτάτης ἱκανοποιήσεως, τῆς ἀφάτου χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδοιασμοῦ ἂν εἶμαι πράγματι ἄξιος τοσούτων τιμῶν, ὅπερ νῦν καταπλημμυρεῖ τὴν διάνοιάν μου.

Ὄντως μοι φαίνεται ὅτι εὑρίσκομαι πρὸ θέματος ὑπερτέρου τῶν δυνάμεών μου! Ἐνώπιον τοσαύτης τιμῆς, χωρούσης μέχρις ἀποθεώσεως, ἐνώπιον ἐκδηλώσεως τοσαύτης εὐγενοῦς ἀγάπης, ἀποζημιούσης τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

πολλὰ παθόντα θνητὸν καὶ μεταρσιούσης αὐτὸν μέχρι τῆς πρώτης ἐν τῷ βίῳ του πραγματικῆς συναισθήσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης,—δειλιῶ σκεπτόμενος ὅτι πᾶν ὅ,τι θὰ ἐξέφερον, ὅπως εὐχαριστήσω Ὑμᾶς, θὰ ἦτο ὑποδεέστερον τοῦ μεγέθους τῆς εὐγνωμοσύνης μου.

Εἰς μόνον τὴν ὑμετέραν ἀγάπην πρός με ὀφείλω βεβαίως τοὺς τόσους μόχθους, τὰς θυσίας καὶ πρὸ πάντων τὴν εὐγενῆ ἔφεσιν νὰ πανηγυρήσητε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἣν ἡ Θεία Πρόνοιά μοι ἐπέτρεψε νὰ ἐπιζήσω, καὶ νὰ θελήσητε τοιουτοτρόπως ν' ἀμείψητε τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἔργον τοῦ μακροῦ μου βίου.

Εἰς ἐμαυτὸν ἐμβλέπων, φρονῶ ὅτι μόνη ἡ πρόθεσίς μου, τὸ σταθερὸν πρόγραμμα τοῦ βίου μου καὶ ἡ ἔφεσις διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς ἐπιστημονικῆς χημείας ἐν Ἑλλάδι νὰ προαγάγω τὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἤθους τῆς νεολαίας, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐεξίαν τῆς πατρίδος καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀξίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, θὰ ἦτον ἴσως ἄξια μνείας ἐν τοιαύτῃ πανηγυρικῇ τελετῇ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου τούτου, δὲν ἀπόκειται μετὰ τοὺς λαμπροὺς λόγους, οὓς ἠκούσαμεν, εἰς ἐμὲ νὰ κρίνω αὐτήν· ἀλλὰ διαπρυσίως εὔχομαι ν' ἀποδειχθῇ ἐμπράκτως, ὅτι καὶ ἐγώ ποτε συνετέλεσα κατά τι διὰ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων νὰ προλειανθῇ ἡ σταδιοδρομία τῆς ἐπιτυχίας ταύτης.

Δὲν γνωρίζω ὡραιότερον προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εὐγενέστερον ἐπάγγελμα ἢ τὸ τοῦ διδασκάλου. Νὰ χειραγωγῇ τις τὴν νεολαίαν ἀπὸ τῆς τρυφε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ροτάτης ἡλικίας μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος, νὰ καθοδηγῇ τὸ πνεῦμα τῆς συγκεντρούσης ἐν ἑαυτῇ τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος νέας γενεᾶς, μεχρισοῦ ἀνδρουμένη πλέον δυνηθῇ νὰ ὀρθοποδήσῃ ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως ἀγῶνι καὶ κατόπιν, νὰ παρακολουθῇ, ἀνεξαρτήτως πάσης κηδεμονίας, τὴν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἐξευγενιζομένην ῥοπὴν ἐκείνην τοῦ πνεύματος, ἣν πρῶτος αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ἐνέπνευσε, καὶ νὰ ἴδῃ ὅτι ἐτελεσφόρησαν αἱ ἀρχαὶ τῆς διδασκαλίας του καὶ ὅτι ἔφεραν καρποὺς ὠφελήσαντας καὶ προαγαγόντας τὴν κοινωνίαν ὅλην,—ὁποίαν εὐγενεστέραν ἡδονὴν, ὁποίαν ὑψηλοτέραν ἱκανοποίησιν τῶν πόθων του ἠδύνατο νὰ εὐχηθῇ κατὰ τὸ τέρμα τοῦ βίου του ὁ διδάσκαλος!

Νὰ ἴδῃ ὅμως τοὺς πόθους του ὑπερακοντιζομένους, νὰ ἴδῃ τοὺς ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ἐνώπιόν του ἀπὸ τῶν ἐδωλίων ἀκροωμένους τῶν διδαγμάτων μαθητάς του νὰ ἐνθουσιῶσιν ἐξ εὐγνωμοσύνης, ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης καὶ νὰ ἑτοιμάζωσιν αὐτῷ ἑορτὰς, οἵα ἡ σημερινὴ, τοῦτο ὑπερβαίνει πᾶσαν προσδοκωμένην ἰδεώδη ἀνταμοιβήν. Διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι πᾶσα ἀπόπειρά μου νὰ ἐκφράσω Ὑμῖν τὴν ἐνδόμυχόν μου εὐγνωμοσύνην εἶναι ἀνωτέρα τῶν δυνάμεών μου!

Δέομαι εἰς τὸν Ὕψιστον ν' ἀποδώσῃ καὶ ὑμῖν πᾶσι μετὰ βίον ἀφωσιωμένον εἰς τὸ ἔργον Ὑμῶν ὁμοίαν ὑπερμεγέθη καὶ ἀνταξίαν ἱκανοποίησιν!

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διδασκάλου εἶναι πανάρχαιον, ὅσον καὶ ἡ ἀνθρωπότης. Ἀλλ' ὅμως φρονῶ ὅτι μόνον ἀφότου εἰς τὴν ἐξανθρωπιστικὴν ἐκπαίδευσιν προσετέθη καὶ ἡ διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀνέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

κτησε τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου νέον θέλγητρον ὑπερακοντίζον τὸ φλέγον τὸ στῆθος αὐτοῦ ἱερὸν πῦρ ! Δὲν εἶναι μόνον ἡ ξηρὰ διδασκαλία, ἡ ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον διάδοσις δογμάτων καὶ ἀξιωμάτων, ἡ εἰς εὐρυτέρους ἀεὶ κύκλους ἐξάπλωσις ἀληθειῶν παγκοσμίου κύρους, ἔκπαλαι ἀνευρεθεισῶν καὶ ἑκάστοτε εἰς τὰς νέας γενεὰς μεταφυτευομένων. Εἶναι ἡ μετὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης συνδεδεμένη ἔρευνα, ἡ ἄγουσα πρὸς λύσιν τοῦ αἰνίγματος τῆς φύσεως, τῆς θεότητος, τῆς δικαιολογίας τοῦ καλοῦ, τοῦ ὡραίου καὶ τοῦ ὠφελίμου, ἥτις ἀενάως ἀναζωογονεῖ τὸν ἀποκαμόντα καὶ παρορμᾷ τὸν γηράσαντα. Ἡ διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν δὲν γνωρίζει ὅρια ! Εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἕκαστον ζήτημα εἶναι νέον καὶ ἐνδιαφέρον, ἀποκαλύπτει ἀληθείας ἀμέσως τὰ ὕψιστα προβλήματα θιγούσας καὶ ζωογονεῖ τὸν ζῆλον διὰ τῶν ποικίλων ἐφαρμογῶν ἐπὶ τοῦ βίου.

Αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀείποτε ὁ ὑπογραμμὸς τοῦ βίου μου.

Διὰ τῆς συγκαταβατικῆς Ὑμῶν ἐκτιμήσεώς μοι παρέσχετε σήμερον τὸ μέγιστον γέρας τοῦ γήρατός μου!

Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας!»

Οὕτως ἔληξεν ἡ σεμνὴ αὕτη ἑορτὴ τιμῶσα τὸ ἐθνικὸν πανεπιστήμιον καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην.

Ἐκδηλώσεις συμπαθείας πολλαὶ πολλαχῶς προσεγένοντο καὶ συγχαρητήρια πάμπολλα οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐστάλησαν ὡς ἔνδειξις, τῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως ἧς τυγχάνει

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ὁ ἑορταζόμενος οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ συναδέλφοις αὐτοῦ, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν διὰ τηλεγραφημάτων, ἐπιστολῶν καὶ χρηματικῶν ἔτι συνδρομῶν διὰ τὸ προσφερθὲν δῶρον καὶ τὸ προκηρυχθησόμενον διαγώνισμα.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ[1]

Wiesbaden

Professor A. Christomanos
Universität Athen

Herzliche Glückwünsche senden

Geheimrat Heinrich Fresenius
Prof. Wilhelm Fresenius
Professor Hintz

—

Verona

Professor A. Christomanos
Universität Athen

Mit herzlichster Zunahme begrüsst Sie am heütigen Ehrentage.

Jhr ergebener
Paul Jacobson
aus Berlin

[1] *Ἐκ τῶν πολυπλήθων τηλεγραφημάτων καὶ ἐπιστολῶν ἀναφέρομεν μόνον τὰς τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ συναδέλφων.*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Berlin

Herrn Prof. Dr. A. Christomanos

Universität Athen

Der Vorstand der Deutschen Chemischen Gesellschaft begrüsst Sie, verehrter Herr Kollege, am heutigen Tage mit dem Wunsche, dass Jhnen noch lange vergönnt sein möge erfolgreich für unsere Wissenschaft am allklassischen Boden zu wirken.

E. Fischer
Präsident

—

Karlsruhe, Baden

Professor A. Christomanos

Universität Athen

Herzlichen Glückwunsch aus dem Badnerland.

Engler

—

Belgrad

Professeur P. Zacharias

Athènes

Les membres de la Société Chimique de Serbie s'associant aux savants de la nation amicale Hellénique envoient à l'honorable jubilaire A. Christomanos l'expression de leurs cordiales felicitations.

Stolkovetsch
Secrétaire

Lecco
Président

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Berlin

Professor A. Christomanos

Universität Athen

Herzlichen Glückwunsch dem gefeierten Collegen und freundlichen Gruss.

Carl Liebermann

—

Roma

Professor A. Christomanos

Atene

Miei cordiali rallegramenti auguri e saluti per la vostra gloriosa festa di domani.

Blaserna

—

München

Professor A. Christomanos

Universität Athen

Dem hochverehrten Jubilar senden herzliche Glückwünsche

Bayer, Besthorn, Koenigs, Krümbacher, Volz

—

Dresden

Professor A. Christomanos

Athen

Herzliche Glückwünsche sendet

Julius Vagner

Leipzig

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Heidelberg

Professor A. Christomanos

Athen

Dem hochverdienten Lehrer und Forscher der Chemie zum heutigen Ehrentage die herzlichsten Glückwünsche.

Professor Knoevenagel

—

Lüzern

A. Christomanos

Professor der Chemie an der Universität

Athen

Dem berühmten Forscher und Lehrer, dem hochverehrten Collegen sendet herzliche Glückwünche zur Jubelfeier.

Professor Theodor Curtius

Heidelberg

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Genève le 29 Mars 1906.

Monsieur P. Zacharias

Athènes

Monsieur

Je vous remercie de m'avoir envoyé une invitation pour la fête de M. Christomanos et je regrette beaucoup de ne pouvoir pas me rendre à la date indiquée à Athènes. . . . .

En même temps avec cette lettre je remettrai à la poste un mandat de 30 frs comme ma souscription.

Agréez, Monsieur, mes bonnes salutations.

C. Graebe

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Martinsbrunn bei Meran, 16 April 1906.

Herrn Dr. P. Zacharias

Sehr geehrter Herr Doctor!

Für Ihr liebenswürdiges Schreiben sage ich Jhnen verbindlichsten Dank. Leider ist es mir nicht möglich, zur Feier des Jubiläuns des hochverehrten Professors Christomanos nach Athen zu kommen. Ich möchte mich aber, wie ich schon neulich an den Herrn Rector des Universität Athen Herrn Prof. Hatzidakis schrieb, sehr gern an der Huldigung für den Herrn Jubilar bethätigen.

. . . . . .

Mit vorzüglicher Hochachtung

Ihr ergebenster

Pr. W. Kœnigs ans München

—

Karlsruhe dem 21 März 1906.

Herrn Dr P. Zacharias

Sehr geehrter Herr

Sie hatten die grosse Freundlichkeit mir eine Aufforderung zur Theilnahme an der Feier zu Ehren des Herrn Professor Christomanos zuzusenden und ich habe mir bereits auch erlaubt mich an der Subscription durch Einsendung eines Beitrages zu betheiligen. Leider ist es mir aber nicht möglich persönlich an der Feier theilzunehmen, doch möchte ich an dem Tage des Festes im grossen Saale der Universität meinen Gruss telegraphisch übermitteln.

Hochachtungsvoll und ergebenst

Pr. Dr C. Engler

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Wiesbaden, 13 März 1906.

Herrn

Professor P. Zacharias,

Athen.

Geehrter Herr Kollege!

Jm Besitze der gefälligen Einladung zur Theilnahme an dem Fest zur Feier der 40 jährigen Thätigkeit des Herrn Professor A. Christomanos an der Universität Athen bedaure ich lebhaft, an dieser Feier nicht persönlich Teil nehmen zu können....

Hochachtungsvoll

Dr H. Fresenius

—

Kiel den 2 März 1906.

An Herrn

Dr. P. D. Zacharias

Athen

Für die liebenswürdige Einladung zur Christomanos-Feier danke ich verbindlichst. Leider ist es mir nicht vergönnt zu der bestimmten Zeit in Athen persönlich anwesend zu sein. Zu besonderen Freude würde es mir aber gereichen, wenn mir die Möglichkeit gegeben würde, mich an dem «souvenir», welcher Herrn Christomanos bei dieser Gelegenheit überreicht werden soll, zu betheiligen.

Zu dieser Beziehung einem geschätzten Vorschlag Ihrerseits entgegensehend

Hochachtungsvoll

Pr. Dr C. Harries

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Washington March 23, 1906.

Mr. M. P. D. Zacharias,

22 Rue Philhelènes,

Athens, Greece.

Dear Mr. Zacharias:

I regret exceedingly that it will be impossible for me to be at Athens on the 19th of April to take part in the testimonial to be offered to Professor M. A. Christomanos on the completion of his forty years as Professor of Chemistry at the University of Athens.

I have had the pleasure of the personal acquaintance of Professor Christomanos for a number of years, and it would give me great pleasure to have the honor to assist at the festivities of his celebration. I beg you to extend to Professor Christomanos my sincerest congratulations and to express the hope that when he shall be called upon to celebrate his fifty years of service, we may still find him in splendid health, and in full exercise of all bodily and mental functions, and still engaged in the great work to which he has devoted his life.

Very respectfully

H. W. Wiley

—

Breslau

Professor Dr. **Ladenburg** Geheimer Regierungsrath prie Mr P. Zacharias de joindre son nom à l'adresse dedié à M. Christomanos.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Monsieur

P. D. Zacharias

Athènes (Grèce)

Cher Monsieur

Je vous fais envoyer aujourd'hui 40 frs que veuillez bien employer comme ma contribution au cadeau à faire à Mr. le professeur A. Christomanos.

Agréez, Monsieur, mes bien sincères salutations.

Dr Ludwig Darmstraedter
Berlin W.

—

Herrn

Prof. Dr. A. Christomanos

Athen

Mein lieber Freund,

Zu deinem bevorstehenden Jubelfest sende ich dir die herzlichsten Glückwünsche. Mögest du deine erfolgreiche Lehrthätigheit noch einige Decennien in gleicher Frische und guter Gesundheit fortsetzen.

Herzlichst

Dein

Jaffé

—

Herrn

Prof. Christomanos

Athen

Sehr geehrter Herr Professor !

Zu Ihrem Jubiläum gestatte ich mir Ihnen aufrichtig zu gratulieren.

Hochachtungsvoll grüsst Sie

Ihr sehr ergebener

Dr F. Sachs Berlin

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

La Sorbonne, le 18 avril 1906.

Monsieur P. Zacharias

Athènes

Monsieur

J'ai l'honneur de vous adresser la somme de frs 25 pour ma cotisation à la souscription du Professeur Christomanos auquel je souhaite encore une longue série d'années de travail et d'enseignement.

Veuillez agréer, Monsieur et cher collège, l'assurance de ma haute considération.

Henri Moissau

—

Charlottenburg den 6 Mai 1906.

Sehr geehrter Herr Dr Zacharias

Mein Gesundheitzustand und schwere Krankheit in meiner engeren Familie liessen es leider nicht zu, nach Rom zu kommen, wo schon Hotel und Einschreibgebühren für mich erledigt waren. Ich bin dadurch auch darum gekommen, meinen lieben Freund Christomanos und Sie begrüssen zu können.

Empfangen Sie heute meinen verbindlichen Dank für Ihren freundlichen Brief aus Rom vom 28 April. Ich werde nicht verfehlen, am 20 Mai meine telegraphischen Glückwünsche an den Jubilar zu senden.

Morgen werde ich 50 francs als meinen Beitrag zu dem Ehrengeschenk für Freund Christomanos an Sie mit Postanweisung abgehen lassen, die Sie gütigst mit verwenden wollen.

Für heute sage ich meine angelegentlichen Grüsse an Sie und Alles grussbare im schönen Athen hinzu und bleibe Ihr vorzüglich ergebener.

J. F. Holtz

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΨΗΦΙΣΜΑ

Πρὸς τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Κύριον

Ἀναστάσιον Κ. Χρηστομάνον

Καθηγητὴν τῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

Ἀθήνας.

Ἡ τὸ ἰδιοσυντήρητον ἵδρυμα τοῦ Ὑδραγωγείου Κερκύρας διοικοῦσα Ἐπιτροπή, ἐκτιμῶσα, τὴν καθ' ὅλου ὑπέροχον καὶ τεσσαρακονταετῆ ὑμῶν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν, ἰδιαίτατα, τὴν πρὸς τὴν ἡμετέραν Κέρκυραν στοργήν σας, διατρανωθεῖσαν διὰ τῆς τοσοῦτον εὐγενῶς ἐκτελεσθείσης ὑφ' ὑμῶν χημικῆς καὶ μικροβιολογικῆς ἐξετάσεως τῶν ὑδάτων τοῦ Ὑδραγωγείου Κερκύρας καὶ τῆς ἰδίαις ὑμῶν δαπάναις ἐκτυπώσεως τῆς σχετικῆς μελέτης ἧς τὰ ἀντίτυπα μετὰ τόσης γενναιοφροσύνης εὐηρεστήθητε νὰ δωρήσητε τῷ Ὑδραγωγείῳ διὰ τοῦ κ. Δημάρχου Κερκυραίων, ἀπεφάσισε τὴν εἰσφορὰν Δρχ. 500 ὑπὲρ τῆς ἐπαξίως ὑμῶν ἑορτασθησομένης ἐν Ἀθήναις τεσσαρακονταετηρίδος τῆς καθηγεσίας ὑμῶν, ἐνετείλατό μοι δὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν νομίμων διατυπώσεων διὰ τὴν ἐκ μέρους τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Κερκυραίων νίοθέτησιν τῆς προκειμένης ἐνεργείας τῆς παρ' ἐμοὶ Ἐπιτροπῆς, πρὸς συμμετοχὴν τοῦ Δήμου Κερκυραίων εἰς τὴν ὅσον τιμητικὴν τόσον καὶ δικαίαν δι' ὑμᾶς ἐπιστημονικὴν ταύτην ἑορτήν.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς τοῦ Ὑδραγωγείου Ἐπιτροπῆς ἀνακοινοῦντες ὑμῖν ἐν ἀντιγράφῳ σεβαστὲ Κα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

θηγητά, δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας, ἵνα καὶ ἰδίᾳ διερμηνεύσωμεν ὑμῖν τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἄκρας ἡμῶν ἐκτιμήσεως, διαβεβαιώσωμεν δ' ὑμᾶς περὶ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν, αἰσθήματα ταῦτα σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἐπιστήμονα καὶ φίλον τῆς Κερκύρας, ἅτινα ἐκ καθήκοντος συμμερίζεται πᾶσα Κερκυραϊκὴ καρδία.

Διατελοῦμεν μετὰ σεβασμοῦ

τῆς ἐπὶ τοῦ Ὑδραγωγείου Κερκύρας Ἐπιτροπῆς

Ὁ Πρόεδρος

Κ. Καμβύσης.

—

Ὁ λαοφιλὴς ποιητής, κ. Γ. Σουρῆς ἐχαιρέτισε τὸν ἑορταζόμενον διὰ τῶν ἑξῆς ἐκφραστικῶν στίχων ἐν τῷ «Ρωμηῷ».

Ἡ Χημεία, προόδου μητέρα
τριγυρνῶντας ἐδῶ κ' ἐκεῖ πέρα,
ὑπερήφανο στήνει κεφάλι
καὶ στεφάνι 'στὸ χέρι κρατεῖ,
καὶ 'στῶν φώτων τὸ τέμενος πάλι
τὸν κλεινὸ Χρηστομάνο ζητεῖ.

—

Ἐπιστήμη σοφὴ στεφανόνει
ποῦ σαράντα τὴν ὕμνησαν χρόνοι,
καὶ παιδιά της κυττᾷ νὰ περνάνε
καὶ νὰ κράζουν : εὐοί, Χρηστομάνε.

———

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

«Pharm-Post» Nº 26. 1 Juli 1906. Seite 431.

Christomanos-Jubiläum. In der grossen Aula der Universität von Athen wurde kürzlich das 40 jährige Dienstjubiläum des Universitätsprofessors der Chemie Dr. Anast. Christomanos gefeiert. Das Komité, welches diese Feier veranstaltete, bestand aus dem Rector Magnificus und Universitätsprofessoren sowie allen Privatdozenten der Chemie und anderen hochgestellten Beamten und Vereinspräsidenten. Von Schülern und Freunden des Gefeierten in allen Ländern wurde eine Marmorstatue (ca 60 cm hoch) bestellt und ihm als Andenken am Jubiläumstage feierlich übergeben. Die Statue stellt Minerva dar, die Christomanos bekrenzt. Der schönen Feier wohnte auch der griechische Kultusminister bei; die Aula var voll von Festgästen. Zuerts gratulierte der Rector mit einer kurzen Anrede, dann kam die Reihe an den Professor der Pharm. Chemie Dr. Anast. Dambergis der seitens des Komitées damit beauftragt war. Die Rede des bekannten Professors legte klar und deutlich das Tun und Wirken Christomanos während der 40 Jahre seiner Professur dar und fand den allgemeinen Beifall aller Anwesenden. Dann wurde Professor Christomanos von anderen Professoren beglück wünscht, schliesslich auch von einem Studenten. Zuletzt dankte gerührt Professor Christomanos in schöner Rede für die ihm dargebrachten Ovationen, womit die würdige Feier endete.

T. K.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

«Oesterreichische Chemiker-Zeitung»

Jahrgang IX Nummer 12

Jubiläum. Dr. A. C. Christomanos, Professor der Chemie an der Universität Athen, feierte kürzlich sein 40 jähriges Professorenjubiläum unter grosser Beteiligung der griechischen Regierung und in- und ausländischer Gelehrter. Dem ausgezeichneten und verdienten Lehrer wurden aus diesem Anlasse mannigfache Ehrungen und zahlreiche Glückwünsche dargebracht.

—

«Chemiker-Zeitung»

Nummer 43 Jahrgang XXX

Am 7/20. Mai fand in der Aula der Universität Athen die Feier des 40-jährigen Professoren-Jubiläums des Herrn Dr. A. C. Christomanos unter Teilnahme der Professoren und Studenten, des Unterrichtsministers und des Publikums statt. Ansprachen hielten der Rector, der Professor der pharmazeutischen Chemie Dr. A. C. Dambergis, welcher die erfolgreiche wissenschaftiche Tätigkeit des Jubilars darstellte, dessen Hauptverdienst die Einführung der vissenschaftlichen Chemie in Griechenland, der praktischen chemischen und anderen naturwissenschaftlichen Uebungen und endlich die Errichtung des grossen und vollständigen chemischen Laboratoriums der Universität ist, in dem 130 Praktikanten arbeiten. Der Jubilar war Gegenstand zahlreicher Ehrungen auch aus dem Auslande.

———

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Τὴν 20ην Ἰανουαρίου ἐ. ἐ. συνελθόντες οἱ ὑφηγηταὶ τῆς φυσικῆς καὶ χημείας ἐν τῷ Χημείῳ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀπεφάσισαν τὴν τέλεσιν ἑορτῆς ἐπὶ τῇ 40ετεῖ καθηγητικῇ δράσει τοῦ κ. Α. Κ. Χρηστομάνου.

Πρὸς τοῦτο ἀπέστειλαν πρόσκλησιν πρὸς τοὺς διαφόρους μύστας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ διάφορα ἐπιφανῆ τῆς κοινωνίας πρόσωπα διὰ τῆς ὁποίας παρεκάλουν αὐτοὺς ὅπως συνέλθωσιν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ γενικοῦ Χημείου καὶ ἐκλέξωσιν ἐπιτροπὴν κατάλληλον πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Τὴν 24ην Ἰανουαρίου τῆς συνελεύσεως γενομένης ἐν τῷ Χημείῳ κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἑξῆς προσώπων.

*Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ	*Πρύτανις τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου*	
Σ. ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ	*Δήμαρχος Ἀθηναίων*	
Τ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	*Καθηγητὴς*	*Πανεπιστημίου*
Α. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ	»	»
Γ. ΒΑΦΑΣ	»	»
Κ. ΣΑΒΒΑΣ	»	»
Δ. ΚΑΤΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ	»	»
*Τ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ	*Ὑφηγητὴς*	*Πανεπιστημίου*
Κ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ	»	»
Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ	»	»
*Π. ΖΑΧΑΡΙΑΣ	»	»
*Θ. ΒΑΡΟΥΝΗΣ	»	»

Σ. Δι' ἀστερίσκων σημειοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελεσάντων τὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπήν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Γ. ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΣ	*Ὑφηγητὴς Πανεπιστημίου*
Ι. ΛΑΖΑΡΙΜΟΣ	*Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Πολυτεχνείου*
Γ. ΚΟΝΟΠΙΣΟΠΟΥΛΟΣ	*Καθηγητὴς* » »
Ι. ΚΟΛΛΙΝΙΑΤΗΣ	» » »
Σ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	*Καθηγητὴς Σχολῆς Δοκίμων*
Ε. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ	*Διδάκτωρ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν*
Ι. ΔΟΑΝΙΔΗΣ	*Διευθυντὴς Μεταλλουργείων Λαυρίου*
Π. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ	*Οἰκονομικὸς ἐπιθεωρητὴς*
Φ. ΠΑΛΙΑΤΣΕΑΣ	*Διευθυντὴς Γεωργικοῦ Χημείου*
Κ. ΜΠΑΣΣΑΣ	*Ἐπιμελητὴς τοῦ Χημείου*
Π. ΡΟΥΣΣΟΠΟΥΛΟΣ	*Φαρμακοποιὸς*
Κ. ΚΑΡΖΗΣ	»
Δ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ	»

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξέλεξεν ὡς πρόεδρον τὸν κ. Γ. Χατζιδάκιν καὶ ὡς ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τὸν κ. Τ. Κομνηνόν, ὡς ἀντιπρόεδρον, Θ. Βαρούνην, γραμματέα καὶ Π. Ζαχαρίαν, ταμίαν.

Ἐπειδὴ ἡ ἑορτὴ ἐν ἀρχῇ ὡρίσθη τὴν 19ην Μαρτίου, ὡς πρῶτον καὶ κυριώτερον ἔργον ἐθεωρήθη ἡ ὅσον τάχιον ἀποστολὴ καταλλήλου ἐκκλήσεως πρὸς τοὺς διαφόρους ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον μαθητὰς καὶ φίλους ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ συναδέλφους πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Τὰ κείμενα τῶν ἐκκλήσεων τούτων ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

«Τὴν 3 Μαΐου 1906 συμπληροῖ ὁ **Ἀναστάσιος Χρηστομάνος** *40 ἔτη δράσεως ὡς καθηγητὴς τῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.*

Ἐν τῇ μακρᾷ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ περικλείεται εὐρὺ στάδιον ἀπαύστου ἐργασίας καὶ ἀκαταπονήτου δραστηριότητος, ὅπερ ὀλίγοι ἀληθῶς τῶν ἐπιστημόνων ηὐτύχησαν νὰ διανύσωσιν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ Χρηστομάνος εἰσήγαγεν ἀπὸ τοῦ 1863 ὡς ὑφηγητὴς παρ' ἡμῖν τὴν διδασκαλίαν τῆς Χημείας, αὐτὸς διεμόρφωσε τὴν διδασκαλίαν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἰσαγαγὼν τὴν ἔμπρακτον καὶ ἐπὶ ἀσκήσεων τῶν μαθητῶν ἐρειδομένην διδασκαλίαν, αὐτὸς ἐδίδαξε τοὺς Ἕλληνας νὰ πειραματίζωνται, ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ σύνθεσιν τῆς ὕλης, ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς μεθόδους τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, αὐτὸς τέλος σὺν τῇ περὶ τῶν χημικῶν φαινομένων διδασκαλίᾳ ἔγνω νὰ παρενείρῃ ἰδέας φιλοσοφικὰς καὶ ἐκπολιτιστικάς, εἰς ἀληθῆ ἐγκυκλοπαιδείαν διαμορφώσας τὰ μαθήματα αὐτοῦ.

Σὺν τῇ προαγωγῇ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι κατέδειξε καὶ διηρεύνησε τοὺς φυσικοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας· ὡς ἀκάματος δὲ ἐρευνητὴς ἠδυνήθη ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ νὰ ἐφεύρῃ νέας οὐσίας καὶ νέας μεθόδους ἐρεύνης, ὡς συγγραφεὺς δὲ σπουδαιοτάτων ἔργων καὶ πρωτοτύπων ἀνακοινώσεων ἐξησφάλισεν οὐ μόνον αὐτῷ παρ' ἅπαντι τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν κῦρος, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσε τὴν δόξαν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἡμῶν πατρὶς δὲν ὑστερεῖ τῶν διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ προόδου ἐκπολιτισθέντων ἐθνῶν.

Ἐν πᾶσι τοῖς πνευματικῶς προηγμένοις ἔθνεσιν εἴθισται νὰ γεραίρωνται οἱ μακρὰν καὶ γόνιμον σταδιοδρομίαν διανύσαντες καὶ νὰ τιμῶνται ἐξαιρέτως διὰ πανηγύρεως καὶ ἑορτῆς ὑπό τε τῶν μαθητῶν αὐτῶν, τῆς κοινωνίας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς πολιτείας. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ὑποφαινόμενοι, μαθηταὶ αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι ἔν τε τῷ

Πανεπιστημίῳ καὶ τῷ Πολυτεχνείῳ ὑπάρξαντες, ἐθεωρήσαμεν ἐπιβαλλόμενον ὅπως διὰ σεμνῆς καὶ πρεπούσης ἑορτῆς τιμήσωμεν τὸν διαπρεπῆ ἡμῶν διδάσκαλον καὶ ἐπιφανῆ μύστην τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν Ἀναστάσιον Χρηστομάνον, ἐπὶ τούτῳ δὲ ποιούμεθα ἔκκλησιν πρὸς πάντας τοὺς ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον μαθητὰς καὶ φίλους αὐτοῦ, τοὺς μετερχομένους νῦν τὸ στάδιον τοῦ διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ, τοῦ χημικοῦ ἢ βιομηχάνου, τοῦ ἰατροῦ ἢ φαρμακοποιοῦ, τοῦ μηχανικοῦ ἢ ἐργοδηγοῦ, νὰ συνεισφέρωσι δι' αὐθορμήτου ἐράνου ποσόν τι, οἷον δήποτε ἕκαστος προαιρεῖται, ὅπως δι' αὐτοῦ προσενεχθῇ αὐτῷ κατὰ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου τελεσθησομένην τὴν 19ην Μαρτίου 1906 ἑορτὴν ὡς ἐνθύμιον ἀναμνηστικόν τι μετάλλιον ἢ ἄλλο ἐπιτήδειον ἀριστοτέχνημα, δι' οὗ ν' ἀποδείξωμεν αὐτῷ ὅτι ἡ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη παρ' αὐτοῦ ἐπιδαψιλευθεῖσα ἡμῖν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐπιστήμῃ στοργὴ εὗρεν ἠχὼ εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

Ἐὰν δὲ ὡς προσδοκῶμεν, αἱ ἐπὶ τούτῳ συνεισφοραὶ ἐπαρκέσωσιν, ἐλπίζομεν ὅτι θέλομεν παράσχῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Χρηστομάνου τὴν μεγίστην χαράν, ἱδρύοντες διὰ τοῦ πλεονάσματος τούτων ὑποτροφίαν ἀριστεύσαντος διὰ διαγωνισμοῦ φοιτητοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ ἐν τῇ Χημείᾳ.

Πεποιθότες ὅτι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντες συνάδελφοι ἡμῶν μαθηταὶ τοῦ Χρηστομάνου θέλουσι φροντίσει νὰ ἐνεργήσωσιν ἐν τῷ πνεύματι τῆς παρούσης ἐκκλήσεως παρὰ τοῖς οἰκείοις αὐτοῖς κύκλοις, παρακαλοῦμεν πάντα βουλόμε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

νον ὅπως συμμετάσχῃ τῆς οὕτω διοργανουμένης ἑορτῆς νὰ πέμψῃ τὴν συνεισφορὰν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ μετ' ἀκριβοῦς σημειώσεως τῆς διευθύνσεως ἑκάστου τῶν συνεισφερόντων πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἐπιτροπῆς κύριον Π. Ζαχαρίαν, ἐν ὁδῷ Φιλελλήνων 22, καὶ τοῦτο πρὸ τῆς 10ης Μαρτίου ἐ. ἔ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Ἰανουαρίου 1906.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

—

Monsieur

Le 3)16 Mai 1906 **M. A. Christomanos** *aura accompli 40 années de travail scientifique comme professeur de Chimie à l'Université Nationale d'Athènes. Ses elèves, ses collègues et ses amis ont tenu à lui donner un témoignage d'admiration pour ses éminents services à la science et particulièrement au developpement des sciences physiques en Grèce, en lui offrant un souvenir et en honorant cette anniversaire par une fête qui aura lieu dans la grande salle de l'Université d'Athènes le 19)1 Avril.*

Nous vous prions donc, Monsieur, de nous faire l'honneur de vouloir bien vous joindre à cette sollennité.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de nos sentiments les plus distingués.

(M. P. D. Zacharias, 22 Rue Philhellènes, Athènes, s'est chargé de recueillir les souscriptions).

LE COMITÉ ORGANISATEUR

Συμφώνως τῇ γενομένῃ ἐκκλήσει ἀπεφασίσθη ὅπως κατὰ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

γενησομένην ἑορτὴν κληθῶσιν εἰς ἐπίσημον συμμετοχὴν ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Δῆμος, τὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ σωματεῖα καὶ ἐπίσημα τῆς κοινωνίας πρόσωπα, καὶ προσφερθῇ αὐτῷ καλλιτεχνικὸν ἀγαλμάτιον, ἱδρυθῇ δὲ χημικὸν διαγώνισμα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιεργείας τῆς Χημείας παρ' ἡμῖν.

Ἡ ἑορτὴ κατόπιν νεωτέρας σκέψεως ὡρίσθη διὰ τὴν 7ην Μαΐου μετὰ τὸ VI διεθνὲς συνέδριον τῆς ἐφηρμοσμένης χημείας ἐν Ρώμῃ. Τοῦτο ἐγνωστοποιήθη ἐγκαίρως διὰ τοῦ τύπου καὶ ἰδιαιτέρων εἰδοποιήσεων.

Ἡ ἐκφώνησις τοῦ πανηγυρικοῦ ἀνετέθη εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς φαρμακευτικῆς Χημείας κ. Α. Δαμβέργην, ὅστις πάνυ εὐμενῶς ἀπεδέχθη τὴν ἐντολὴν καὶ εἰς ὃν ἐκφράζει τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τὸν ἔξοχον παρ' αὐτοῦ ἐκφωνηθέντα λόγον, μεγάλως συντελέσαντα εἰς λάμπρυσιν τῆς ἑορτῆς.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἀγαλματίου ἀνετέθη εἰς τὸν νεαρὸν καὶ εὐέλπιδα καλλιτέχνην Στ. Ν. Παρλιάρον, παριστάνει δὲ τὴν ἐπιστήμην καθημένην, κρατοῦσαν χρυσοῦν στέφανον ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς φέρουσαν ἀνάγλυφον προτομὴν τοῦ κ. Χρηστομάνου. Ἑκατέρωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ καθίσματος ἐν ἀναγλύφοις ἀπεικονίζονται ἡ συσκευὴ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐπινοήσεως τοῦ ἑορταζομένου καὶ ἡ συσκευὴ παρασκευῆς τοῦ τριβρωμιούχου φωσφόρου δι' ἧς μεγάλαι παρεσκευάσθησαν ποσότητες τοῦ τόσον ἐνδιαφέροντος σώματος τούτου, τοῦ ὁποίου ἐσπούδασεν ἐπιτυχῶς τὰς διαφόρους ἰδιότητας καὶ ἀντιδράσεις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τὸ ἀγαλμάτιον ὕψους περίπου 60 ἑκ. στηρίζεται ἐπὶ καταλλήλου μαρμαρίνης στήλης φερούσης χρυσοῖς γράμμασι τὴν κάτωθι ἐπιγραφήν·

ΤΩι ΙΔΡΥΤΗι
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΧΗΜΕΙΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΩι ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΩι
ΕΠΙ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ
1866 — 1906
ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΑΥΤΟΥ

Διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τοῦ καλλιτεχνήματος τούτου, οὗ τὴν εἰκόνα παραθέτομεν, ἡ ἐπιτροπὴ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς εἰς τὸν καλλιτέχνην κ. Στ. Ν. Παρλιάρον.

Ἡ ἐπιτροπὴ καθῆκον αὐτῆς θεωρεῖ ἐνταῦθα νὰ εὐχαριστήσῃ εὐγνωμόνως πάντας τοὺς σπεύσαντας ὅπως διὰ τῆς χρηματικῆς αὐτῶν συνδρομῆς καταστήσωσι δυνατὸν τὸ ὑπ' αὐτῆς ἀναληφθὲν ἔργον ὡς καὶ τοὺς διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν παρουσίας καὶ διὰ τηλεγραφημάτων καὶ ἐπιστολῶν συντελέσαντας εἰς τὴν ὄντως λαμπρὰν καὶ ἀνταξίαν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς σκοποῦ διεξαγωγὴν τῆς ἑορτῆς ταύτης.

Τὰ ἔσοδα κατὰ τὸν κατωτέρω δημοσιευόμενον ἀναλυτικὸν πίνακα ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς δρχ. 2720.30. Ἰδιαιτέρας μνείας θεωρεῖ ἀξίαν τὴν γενναίαν συνδρομὴν τοῦ Δήμου Κερκυραίων ἐκ Δρ. 500, ὡς καὶ τὰς συνδρομὰς τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ συναδέλφων ἀνελθούσας ἐν συνόλῳ εἰς Δρ. 585.30. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐγκαίρως εὐχαρίστησε τοὺς κυρίους τούτους διὰ τὰ εὐγενῆ αὐτῶν αἰσθήματα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τὸ σύνολον τῶν ἐξόδων ἀνῆλθεν εἰς Δρχ. 1642.80 ὡς ἑξῆς : Ἔξοδα ἀγαλματίου Δρ. 900. Ἐκτύπωσις τῶν ἐκκλήσεων καὶ εἰδοποιήσεων, ταχυδρομικά, ἐφημερίδες καὶ λοιπὰ ἔξοδα 243.05. Ἔξοδα ἐκτυπώσεως τοῦ ἀναμνηστικοῦ φυλλαδίου μετὰ δύο φωτοτυπιῶν δρ. 499.75.

Ὑπελείφθησαν λοιπὸν Δρ. 1077.50, ποσὸν ὅπερ ἐλπίζομεν ὅτι θέλει κατὰ πολὺ αὐξηθῇ διὰ νεωτέρων εἰσφορῶν, ὅπως χρησιμεύσῃ διὰ τὸ χημικὸν διαγώνισμα, τὸ ὁποῖον θέλει προκηρυχθῇ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Π. Δ. Ζαχαρίας,	*ὑφηγητὴς τῆς Χημείας*	*Ἀθῆναι*	*25.—*
Κ. Δ. Ζέγγελης	»	»	*50.—*
Γ. Ἀθανασιάδης	» *τῆς Φυσικῆς*	»	*25.—*
Στ. Γιαννόπουλος	*καθηγητὴς τῆς Χημείας*	»	*25.—*
Θεόδ. Βαρούνης	*ὑφηγητὴς* »	»	*25.—*
Κωνστ. Μπασσᾶς,	*ἐπιμελητὴς τοῦ Χημείου*	»	*25.—*
Γ. Κονοπισόπουλος,	*καθηγητ. τοῦ Πολυτεχν.*	»	*25.—*
Κ. Καρζῆς,	*φαρμακοποιός*	»	*25.—*
Ἀν. Δαμβέργης,	*καθηγητ. τοῦ Πανεπιστημ.*	»	*25.—*
Τηλ. Κομνηνός,	*ὑφηγητὴς τῆς Χημείας*	»	*25.—*
Γ. Χατζιδάκις,	*Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου*	»	*25.—*
Γ. Ματθαιόπουλος,	*ὑφηγητὴς τῆς Χημείας*	»	*25.—*
Ν. Κανελλόπουλος,	*χημικὸς ἐργοστασιάρχης*	»	*25.—*
Γ. Βουγιούκας,	*μηχανικός*	»	*10.—*
Π. Ἀναγνωστόπουλος,	*ἰατρός*	»	*10.—*
Δ. Κόκκορης,	*ὑφηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς*	»	*5.—*
		Εἰς μεταφορὰν	*375.—*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκ μεταφορᾶς		375.—
Ἠλ. Ἀποστολάκος, Δρ. Φυσ. Ἐπιστημῶν Γεράνιον Σπάρτη	»	2.—
Κυπ. Στέφανος, καθηγ, τοῦ Πανεπιστημίου	»	10.—
Θ. Σκοῦφος	»	5.—
Ν. Ζάρπας, Δρ. τῶν Φυσ. Ἐπιστημῶν	»	5.—
Κ. Βέης, χημικός	»	10.—
Λυκ. Κόκκορης, ἰατρός	»	15.—
Ἀνώνυμος	»	25.—
Π. Καμπᾶς, χημικὸς ἐργοστασιάρχης	»	25.—
Φαρμακευτικὸν Χημεῖον (δευτεροετεῖς καὶ τριτοετεῖς)	»	50.—
Π. Ρουσόπουλος, φαρμακοποιός	»	25.—
Φ. Παληατσέας, διευθ. Γεωργ. Χημείου	»	25.—
Θ. Κουτσομητόπουλος, Δρ. Φυσικῶν Ἐπιστημῶν	Καλάμαι	15.—
C. Liebermann, καθηγ. τῆς Χημείας	Berlin	26.60
Emil Besthorn, χημικός	München	13.20
C. Graebe. καθηγητὴς τῆς Χημείας	Genève	32.10
Ν. Ι. Διαμαντόπουλος, ἰατρός	Πειραιεὺς	10.—
Ν. Πάππος, χημικὸς βιομήχανος	Ἀθῆναι	25.—
Ἐμ. Χαρίλαος, ἐργοστασιάρχης	»	25.—
L. Darmstaedter, χημικός	Berlin	44.—
Ι. Α. Σιώρης, ἐπιθεωρητής Ἡρ. Χαρδάκης, φαρμακοποιός Γ. Καθάρης Ἀδελφοὶ Παπαζαχαρίου Ἀρ. Μίτας Κωνστ. Χατζόπουλος, φαρμακοποιός	Τρίκκαλα	26.—
Ἀλέξ. Βάλβης, μεταλλειολόγος		22.—
J. Jaffé, χημικός	Berlin	129.60
Εἰς μεταφορὰν		940.50

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

	Ἐκ μεταφορᾶς	940.50
J. Holtz, χημικός	Berlin	55.—
C. Harries, καθηγητὴς τῆς Χημείας	Kiel	135.50
H. Moissan, καθηγητὴς τῆς Χημείας	Paris	27.50
W. Koenigs, καθηγητὴς τῆς Χημείας	München	68.20
Χαρίτων Χρηστομάνος	Βιέννη	11.60
Μανώλης Τυφόξυλος	»	11.60
Δ. Μπαλάνος, ἰατρὸς	Ἀθῆναι	10.—
Φοιτηταὶ γενικοῦ Χημείου	»	177.—
Σύλλογος Παρνασσός	»	50.—
Θ. Μιχαλόπουλος, καθηγητής	»	35.—
Σοφοκλῆς Παρθένιος	Βόλος	5.—
Ἀθ. Γιαννούλης, ἰατρός	Ἀθῆναι	2.—
Γ. Κ. Ἐλευθερόπουλος, φαρμακοποιός	»	25.—
Α. Λοῦρος »	»	5.—
Π. Ι. Ἀλεξίου »	»	5.—
Δουκάκης—Λίτσος »	»	5.—
Π. Βασιλείου »	»	25.—
Φ. Κουβελᾶς »	»	5.—
Ν. Καζιλάρης »	»	5.—
Π. Τσαγγάρης »	»	5.—
Κ. Μαυρῖκος »	»	20.—
Ἰω. Σταματελάκης	Καλάμαι	15.—
Χριστόδ. Κουτραστάρας	»	5.—
Διον. Ζησιμόπουλος	»	5.—
Ν. Μοσχούτης	»	5.—
Π. Παπαδημητρίου	»	5.—
Δ. Χρυσικόπουλος, Χημεῖον	Ἀθῆναι	10.—
Δημ. Χόνδρος »	»	5.—
Ἐμμ. Σωτηρόπουλος »	»	3.—
Δῆμος Κερκυραίων		500.—
	Εἰς μεταφορὰν	2181.90

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκ μεταφορᾶς		2181.90
Ἀν. Μελέκος, τελειόφ. Φ. Ἐπιστημῶν	Ἀθῆναι	5.—
Μιχ. Μανουσάκης, καθ. Ἐμπ. Σχολῆς	Σῦρος	15.—
Δημ. Μαρινόπουλος, φαρμακοποιός	Ἀθῆναι	25.—
Ἐμ. Δραγούμης, Δρ. τῶν Φυσ. Ἐπιστημῶν	»	50.—
Σπ. Δούκας, φαρμακοποιός.	Δερβένιον Κορινθίας	10.—
Γ. Ζηλανάνης, ἰατρὸς Δρομοκαΐτειον	Ἀθῆναι	5.—
Σωτ. Ρούσσης, ἰατρός	»	5.—
Ἀθ. Γεωργιάδης, νομομηχανικός	»	100.—
Βασ. Πατρίκιος, ἰατρός	»	10.—
Ἀχ. Φρειδερῖκος, Δρ. Φυσ. ἐπιστημῶν Ἀδελφοὶ Μανζαρίζη, φαρμακοποιοί Μάριος Σ. Μαρῖνος, φαρμακοποιός Ἰωάννης Κ. Φλωρεᾶς, ἰατρός Γ. Παππαδόπουλος, Δρ. Μαθηματικῶν	Κέρκυρα	20.—
Ἰω. Δοανίδης, Διευθυντὴς Μεταλλυργείων	Λαυρίου	25.—
Χ. Μαυρειδόπουλος, χημικός Δ. Πρινάρης, φαρμακοποιός Π. Στελλάκης, ἰατρός Γ. Γιαλελῆς, μηχανικός Γ. Ματθιᾶς Α. Μαντζαβῖνος, ἰατρός Χ. Οἰκονομόπουλος Σ. Κροντηρᾶς, φαρμακοποιός Γ. Σπυρόπουλος, μηχανικός Δ. Σπυρόπουλος, ἰατρός Γ. Μανζάτης, ἰατρός Ἰω. Ἀναπλιώτης, μηχανικός	Λαύριον	34.—
Γεωρ. Ρωμέσης, φαρμακοποιός,	Ξυλόκαστρον	10.—
Σωτ. Σωτηρίου	Χαλκὶς	15.—
Πέτρος Ζαλοκώστας, χημικός	Ἀθῆναι	25.—
Εἰς μεταφορὰν		2535.90

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκ μεταφορᾶς		2535.90
Κ. Σάββας, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου·	»	25.—
Δημ. Κατερινόπουλος » »	»	10.—
Γ. Σφέτσος, Δρ. τῶν Φυσ. Ἐπιστημῶν···	Βόλος	10.—
Ν. Μικέλης ·····	Ἀθῆναι	14.—
Α. Κυριακόπουλος, χημικός ·····	»	10.—
Ν. Τριανταφυλλίδης, μηχανικός ·····	»	10.—
Ἰω. Κολλινιάτης, καθηγ. τοῦ Πολυτεχνείου·	»	10.—
Πέτρος Αὐλήτης, φαρμακοποιός ·····	Πάρος	11.—
Ν. Κρίσπης·····		
Γεωρ. Ζάννος ·····		
Γεωρ. Κρίσπης ·····		
Κωνστ. Θεοδώρου·····		
Ἀριστόδ. Βενιέρης·····		
Ν. Κυπραῖος·····		
Κωνστ. Γιαννακάκης ·····		
Ν. Κουρέος·····		
Θεοχ. Γερογιάννης, ἰατρός ·····	Ἀθῆναι	10.—
Α. Bayer, καθηγητὴς τῆς Χημείας····	München	26.60
Δημ. Στ. Δημητριάδης, ὑφηγητὴς τῆς Ὠτολογίας ·····	Ἀθῆναι	10.—
C. Engler, καθηγητὴς τῆς Χημείας····	Karlsruhe	27.—
Ν. Καββαδίας·····	Γενεύη	10.80
Ἐν ὅλῳ δρχ.		2720.30

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἐπιτροπῆς

ΤΗΛ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ
ΘΕΟΔ. ΒΑΡΟΥΝΗΣ
ΠΡ. Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ